

Využití reformulovaných a inovativních výrobků ve stravě zdravotnických zařízení

Výroční konference Platformy pro reformulace
Praha, 13.9. 2023

Bc. Květa Krajíčková

Výživa

je důležitou a nepostradatelnou součástí života každého živého tvora, tedy i člověka.

Strava

má u zdravého jedince hlavně význam sytící a sociální, ale je i nenahraditelnou prevencí zdravotních problémů.

Dieta

je způsob stravování.

Složení stravy se vyvíjelo společně s vývojem člověka. Už **strava lovců-sběračů** se lišila podle prostředí, ve kterém skupina žila. Obecně ale byl jejich jídelníček bohatší na bílkoviny a tuky, než je tomu dnes. Zdroje kvalitních sacharidů byly omezené.

Současná **strava moderní společnosti** je založena na zemědělských plodinách, převážně velice bohatých na sacharidy se současným nadměrným příjmem rafinovaných cukrů.

Zdravá výživa?

Nejezte vejce – jezte vejce – snězte vajec pět.

Jezte jen lokální potraviny.

Obohaťte denně jídelníček mořskou řasou.

Pijte šťávu nalačno – nepijte šťávu na lačno.

Denně snězte hrstku ořechů....

To vše a mnoho dalšího je doporučováno jako zdravá výživa.

Alternativní výživové směry

vegetariánství – semivegetariánství –
laktoovovegetariánství – pescetariánství -
veganství – fruitariánství – vitariánství –
ortorexie – makrobiotika - dělená strava -
výživa podle krevních skupin - raw strava –
paleodieta.....

alkvaholismus

ortorexie – bigorexie - drunkorexie

Crazy diety

módní diety, používané hlavně k rychlé redukci přebytečných kilogramů zpravidla jsou jednostranné a bez trvalého efektu

bodová - podle barev – vajíčková – hollywoodská.....

často doporučovány známými osobnostmi

Co je zdravá strava?

Pro každého jedince individuální dle
stupně fyzické aktivity
zdravotního stavu
věku
pohlaví
stravovacích zvyklostí
náboženských tradic
ekonomických možností
sociální situace

Neexistuje jedna univerzální dieta.

VÝŽIVOVÁ PYRAMIDA

Léčebná dieta

- je řízený příjem pokrmů a tekutin
za účelem udržení nebo zlepšení zdravotního stavu.

Diety lze charakterizovat podle obsahu energie a zastoupení jednotlivých živin, způsobu přípravy stravy, případně jejich fyzikálních vlastností (hustota, velikost kousků atd.).

Speciální diety se využívají též k diagnostickým účelům.

Diety ve zdravotnických zařízeních

Československý dietní systém

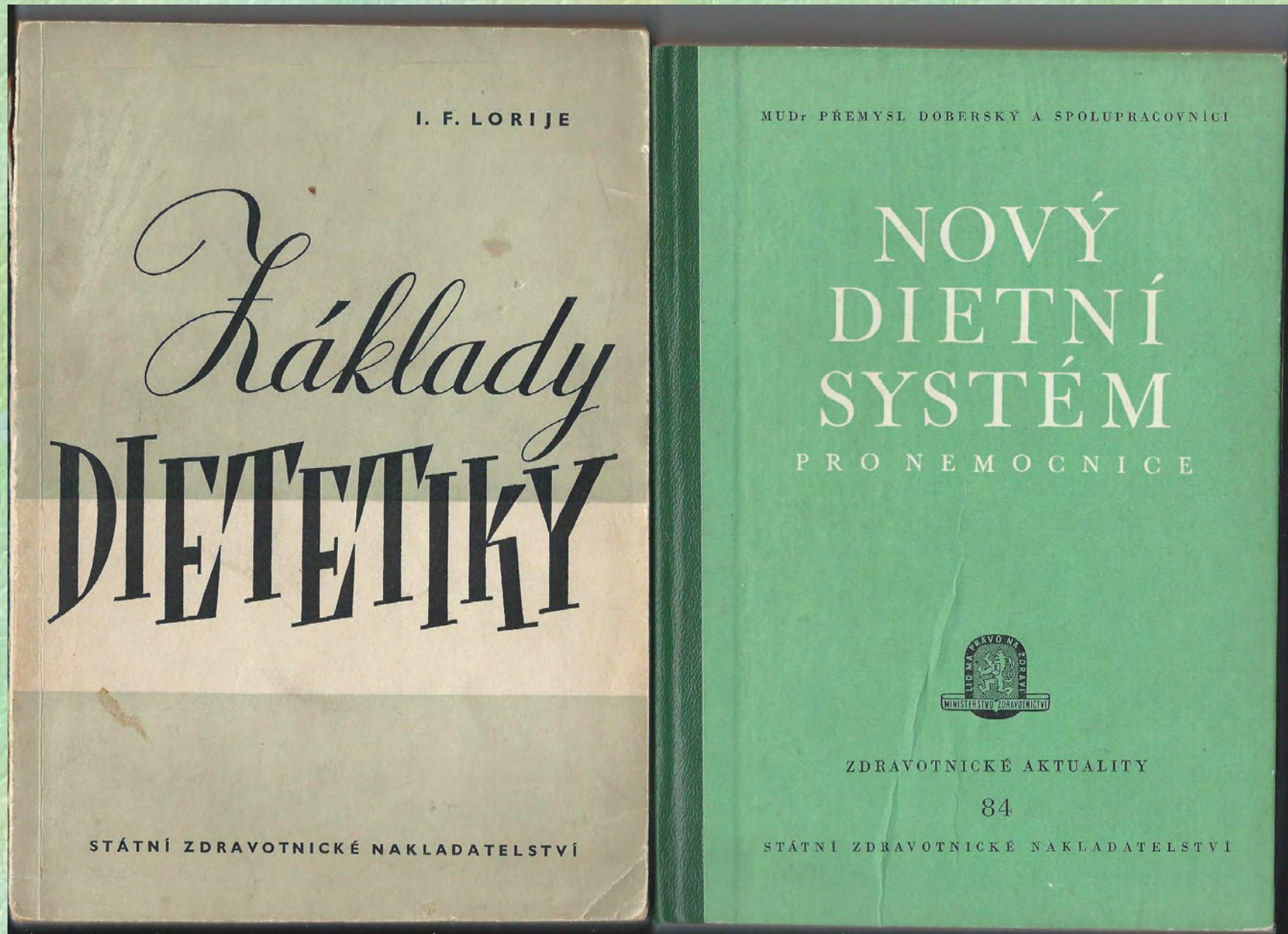
byl publikován v Praze r.1955

(Doberský a kol.: Nový dietní systém pro nemocnice) a v Bratislavě r. 1958 (Bučko a kol.: Diétne stravovanie v nemocniciach) se stal normou, podle níž se připravovala léčebná výživa ve všech českých a slovenských nemocnicích.

V lázních se při sestavě diet vycházelo ze zásad jednotného dietního systému.

Vzhledem k tomu, že lázeňská léčba zatěžuje nemocného asi jako lehká tělesná práce, je množství jídla, resp. jeho kalorická hodnota ve srovnání s nemocniční stravou cca o 20-30% vyšší.

Diety ve zdravotnických zařízeních

Diety ve zdravotnických zařízeních

r. 1968 bylo publikováno druhé, přepracované a rozšířené vydání **Československého dietního systému** (Doberský a kol.: Dietní systém pro nemocnice).

r. 1983 vydán inovovaný

Diétny systém pre nemocnice – Dietní systém pro nemocnice.

Složení diet ovlivňovalo částečně i nové zpracování doporučených dávek energie, živin a látek přídatných, jež vstoupilo v platnost 1.1. 1981, definovány i technické a personální poměry v nemocničních stravovacích provozech, stravovací jednotka, jednotné receptury.

r. 1991 novelizace Dietního systému pro nemocnice metodickým listem Ministerstva zdravotnictví ČR – **Doporučené zásady stravování nemocných** = otevřený systém.

Diety ve zdravotnických zařízeních

Metodické doporučení pro zajištění stravy a nutriční péče

Ministerstvo zdravotnictví doporučuje všem poskytovatelům lůžkové péče, zejména organizacím přímo řízeným Ministerstvem zdravotnictví, aby zahájili postupnou implementaci tohoto doporučení do příslušných vnitřních předpisů svých organizací, kterými jsou upravovány personální a organizační pokyny a pokyny týkající se výživy pacientů.

Věstník MZd, částka 10, ze 30.9.2020

Diety ve zdravotnických zařízeních stravu pacientům poskytují:

malé nemocnice (okresní, městská)

velké nemocnice (fakultní, krajská)

nemocnice následné péče

léčebny dlouhodobě nemocných (sociální rozhraní)

odborné léčebné ústavy

lázeňská zdravotnická zařízení

nutriční poradenství:

specializované ambulance

ambulance nutričních terapeutů

Diety ve zdravotnických zařízeních

Léčebnou dietu předepisuje lékař.

Vyhláška 55/2011 Sb. - vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků:

§ 14 Nutriční terapeut

Nutriční terapeut vykonává činnosti uvedené **v § 3 odst. 1** a poskytuje specifickou ošetrovatelskou péči při **zabezpečování nutričních potřeb pacientů v oblasti preventivní a léčebné výživy.**

Příklad diet v následné péči

3 - racionální

2 - šetřící

4 - s omezením tuku (dříve žlučnicková)

5 – s omezením zbytků

9 – diabetická

11 – výživná

BLP – bezlepková

BMV – bez mléčných výrobků

dieta při hemodialýze

Příklad diet v následné péči

mleté maso
kašovitá strava
tekutá

individuální diety

doplňková enterální výživa

modulová dietetika – zahušťovadla,
bílkoviny, sacharidy

sonda, PEG – ne rozmixované jídlo,
jen speciální přípravky

Speciální dietní výrobky

Potraviny určené pro zvláštní výživu (podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví ČR 54/2004 Sb) jsou potraviny, které se odlišují od potravin pro běžnou spotřebu svým

zvláštním složením,

zvláštním výrobním postupem,

a jsou stanovené pro výživové účely uvedené

v této vyhlášce a uvádějí se do oběhu s označením

účelu použití.

Speciální dietní výrobky

Kategorie potravin pro zvláštní výživu:

pro počáteční a pokračovací kojeneckou výživu

pro obilnou a ostatní výživu jinou než obilnou určenou pro KDV

pro nízkoenergetickou výživu určenou ke snižování tělesné hmotnosti

pro zvláštní lékařské účely

bez fenylalaninu

bezlepkové

pro diabetiky (s poruchami metabolismu sacharidů)

s nízkým obsahem laktózy nebo bez laktózy

s nízkým obsahem bílkovin

s nízkým, velmi nízkým obsahem nebo prostých sodíku

pro sportovce nebo osoby při zvýšeném tělesném výkonu.

Reformulace a inovace

Snížení obsahu méně vhodných živin

- přidaného cukru
- nasycených mastných kyselin, transmastných kyselin
- kuchyňské soli

Snížení energetické hodnoty, snížení glykemického indexu

Zlepšení nutričního složení

- zvýšení obsahu vlákniny
- zvýšení obsahu bílkovin
- obohacení vitamíny
- obohacení minerálními látkami

**!!! informace o benefitech
reformulovaných a inovativních
potravin směrem k veřejnosti a
odborné veřejnosti**

databáze reformulovaných potravin a nápojů

prezentace na odborných konferencích

Potravinářská komora České republiky a Česká technologická platforma pro potraviny: „Cena Potravinářské komory ČR o nejlepší inovativní potravinářský výrobek“.

Děkuji za pozornost.

